

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum veniale peccatum possit fieri mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](#)

et in hoc eodem articulo in response ad primum dicitur: quod non distinguuntur sicut species unius generis, sed sicut substantia & accidentes.

¶ Ad hoc breuer dicitur, quod conuenientia in genere non affatur in litera simpliciter, sed cum specificatione, in quantum utrumque importat defectum debiti ordinis. hoc est enim conuenientia in genere analogo mali, dum utrumque ex parte auerionis in malo ratione conuenit alterius tamen, & aliter: quia in mortali est auerio simpliciter, hic secundum quid. Cum hoc tamē sit, quod distinguuntur genera ex parte obiecti, & quod ordinem habent inter se, sicut substantialis, & accidentibus, ut pater ex diuis.

¶ In response ad tertium, dubium occurrit, quo pacto uenit, quod ueniale per se disponit ad mortale, cum non nisi per quantum consequentiam, uel remouendo prohibens concupiscentiam in uenientia, pater ex diuis.

¶ Ad tertium dicendum, quod opus bonum non est per se dispositio ad mortale peccatum est. Quod enim per consequentiam ab aliis qui emittunt, accidens derivatur: & similiter remouens prohibens appetitum per accidens.

¶ Ad hoc dicitur, quod littera intendit, quod ueniale per se disponit primo tantum modo: quia illa dispositio est per modum similitudinis, ut patet in exemplo allato de verbis sociis, euidenter namque specie fuit locutum se uero, ut uocula minus amicorum pater predicit. Peccatum ueniale: & utrumque ad mortale, non ex parte agentis. Dicitur autem ex diuis, tam dispositio, est per quandam consequentiam ad mortalem ex parte agentis: quia non est dispositio necessaria, ut apparet cum auerione simpliciter, sicut necessaria ad similius appetitum locandi, absolute: sed quando est intentio, natura est incurabilis, ergo peccatum ueniale potest fieri mortale.

¶ Præt. Peccatum ueniale, & mortale differunt, sicut morbus curabilis, & incurabilis, ut dictum est: sed morbus curabilis potest fieri incurabilis, ergo peccatum ueniale potest fieri mortale. ¶ Præt. Dispositio potest fieri habendis, quantum ad uerem, conscientiam, licet forte quantum ad penam ignis non sint improporationabiles penæ. Dixit hoc, quia cum utriusque, i. mortalis, & uenialis pena ignis sit intensu finita, & omnis finiti ad omnem finitum sit aliqua proportio, consequens est, ut poena utriusque quantum ad ignem, sit proportionabiles. Et hoc est dicere, quod non est infinitus inter penam ignis pro mortali & pro ueniali: immo procedendo iuxta doctrinam S. Physicorum, possunt multiplicari penæ uenialium, ut simul iuncte excedant penam unius mortali, de hac sola poena loquendo. Nec forte, est dubitanus, sed non determinans.

A sionis, disponit per se, in quantum uero dissimile ex parte agentis, quod non distinguuntur sicut species unius generis, sed sicut substantia & accidentes. Secundus autem modus licet posse dici per se, quia quasi auerio similis generice est auerio, ac per hoc per se etiam disponit a illam, author tamen non recedens a formaliter

tus: sed peccatum ueniale est dispositio ad mortale, ut dictum est. Ergo ueniale peccatum potest fieri mortale.

Sed contra. Ea que differunt in infinitum, non transmutantur in inuicem: sed peccatum mortale, & ueniale differunt in infinitum, ut ex predictis patet: ergo ueniale non potest fieri mortale.

Respon. Dicendum, quod pecatum ueniale fieri mortale, potest tripliciter intelligi. Vno modo sic

quod idem actus numero primo sit peccatum ueniale, postea mortale. & hoc esse non potest, quia peccatum principaliter committit in actu voluntatis, sicut & quilibet actus moralis: unde non dicitur unus actus moraliter, si uoluntas mutetur, quamvis etiam actio secundum naturam sit continua. Si autem uoluntas non mutetur, non potest esse quod de ueniali fiat mortale. Alio modo potest in intelligi, ut id quod est ueniale ex genere, fiat mortale, & hoc quidem possibile est, in quantum constitutur in eo finis, uel in quantum refertur ad mortale peccatum, sicut ad finem, ut dictum est. Tercio modo potest intelligi ita, quod multa uenialia peccata confituantur unum peccatum mortale: quod si sic intelligatur, quod ex multis peccatis uenialibus integraliter constitutur unum peccatum mortale, falsum est. Non enim omnia peccata uenialia de mundo possunt habere tantum de reatu, quantum unum peccatum mortale. quod patet ex parte durationis: quia peccatum mortale habet reatum penæ aeternæ, peccatum autem ueniale reatum penæ temporalis, ut dictum est. Patet etiam ex parte penæ damni, quia peccatum mortale meretur carentiam uisitacionis diuinæ, cui nulla alia pena comparari potest, ut Chrysostomus dicit. Patet etiam ex parte penæ sensus, quantum ad uerem, conscientiam, licet forte quantum ad penam ignis, non sint improporationabiles penæ. Dixit hoc, quia cum utriusque, i. mortalis, & uenialis pena ignis sit intensu finita, & omnis finiti ad omnem finitum sit aliqua proportio, consequens est, ut poena utriusque quantum ad ignem, sit proportionabiles. Et hoc est dicere, quod non est infinitus inter penam ignis pro mortali & pro ueniali: immo procedendo iuxta doctrinam S. Physicorum, possunt multiplicari penæ uenialium, ut simul iuncte excedant penam unius mortali, de hac sola poena loquendo. Nec forte, est dubitanus, sed non determinans.

ar. 5. huius q. pra ostensum est, secundum duos modos dispositionis, quo peccatum ueniale disponit ad mortale.

AD PRIMVM ergo dicendum, q. Augustinus. loquitur in illo sensu, quod multa peccata uenialia dispositiue causant mortale.

AD SECUNDVM dicendum, quod ille idem motus sensualitatis, qui praecessit consensum rationis, numquam si peccatum mortale, sed ipse actus rationis consentientis.

AD TERTIUM dicendum, quod morbus corporalis non est actus, sed dispositio quadam permanens, unde cadem manens potest mutari; sed peccatum ueniale est actus transiens, qui resumti non potest, & quantum ad hoc non est simile.

AD QUARTVM Dicendum, q. dispositio quae sit habitus, est sicut imperfectum in eadem specie, sicut imperfecta scientia, dum perficitur, sit habitus: sed ueniale peccatum est dispositio alterius generis, sicut accidentis ad formam substantialem, in quam numquam mutatur.

ARTICVLVS V.

**¶ Super questionis 83.
articulum quintum.**

IN articulo quinto eiusdem ostiagatio
4. ad. 1. & 4. similitudine quæstio
d. 16. q. 3. & ma
2. q. 4. & ma
q. 2. ar. 3. &
q. 6. art. 4. p
et, quod de ueniali
to. & art. 7. ex genere fit mortale
co-princ.
Infer. 4. de
animab. de
fun. uel de
stis paulo a
prin. et fer.
41. 10. 10.

litera h. cir
ca faciem.

1° N. articulo quinto eiusdem ostiagatio
4. ad. 1. & 4. similitudine quæstio
d. 16. q. 3. & ma
2. q. 4. & ma
q. 2. ar. 3. &
q. 6. art. 4. p
et, quod de ueniali
to. & art. 7. ex genere fit mortale
co-princ.
Infer. 4. de
animab. de
fun. uel de
stis paulo a
prin. et fer.
41. 10. 10.

¶ 2 Prat. Magister dicit. 24. dist.
2. lib. sent. q. delectatio si sit moro
sa, est peccatum mortale: si autem nō
sit morosa, est peccatum ueniale:
sed morositas est quedam circum
stans ergo circumstantia facit de pec
cato ueniali mortale.

¶ 3 Pret. Plus differunt malum &

bonum, quam ueniale peccatum & mortale, quorum utrumque est in genere mali: sed circumstantia facit de actu bono malū, sicut patet cū quis das eleemosynam pp inan
nem gloriā. ergo multo magis pō
facere de pēdo ueniali mortale.

SED CONTRA est, quod cū circumstantia sit accidentis, quantitas eius non potest excedere quantitatē ipsius actus, quam hēt ex suo gene
re, semper n. subiectum peminet
accidenti. Si igitur actus ex suo gene
re sit peccatum ueniale, nō poter
it p. circumstantia fieri peccatum mortale, cū peccatum mortale in in
finitum quodāmodo excedat q.
titatē uenialis, ut ex * dictis patet.

RESPON. Dicendum, quod si cut* supra dictū est cum de circū
stantiis ageretur, circumstantia in
quantum huiusmodi, est accidentis
morals actus. contingit tamen cir
constantiam accipi ut dīam speci

Ficam actus moralis, & runcamit
tit rationem circumstantiæ, & cō
stituit speciem moralis ad. Hoc
autem contingit in peccatis, quā
do circumstantia addit deformita
tem alterius generis, sicut cum a
līg accedit ad non itam, est ad
deformis deformitate opposita
castitati: sed si accedit ad nō itam
quā est alterius uxoris, additur de
formitas opposita iustitia, con
tra quam est ut alijs uiurpet rē
alienam, & secundum hoc hu
iūsmodi circumstantia constituit
nouam speciem peccati, quā dici
tur adulterium. Impossibile est
autem quod circumstantia de pec
cato ueniali faciat mortale, nisi af
ferat deformitatem alterius gene
ris. Dicunt estenim quod pecca
tum ueniale habet deformitatem
per hoc, quod importat deordi
nationem circa ea quae sunt ad fi
nis, peccatum autem mortale ha
bet deformitatem per hoc, quod
importat deordinationem refe
dui ultimi finis. Vnde manife
stum est, quod circumstantia non
potest de ueniali peccato facere
mortale manens circumstantia,
sed solum tunc, quando transfert
in aliam speciem, & sit quodam
modo differentia specifica mora
lis actus.

AD PRIMVM ergo dicendum,
quod diuturnitas non est circum
stantia trahens in aliam speciem,
similiter nec frequentia, uel assi
duitas, nisi forte per accidens ex
aliquo superuenienti. Non enim
aliquid acquirit nouam speciem ex
hoc, quod multiplicatur, uel pro
telatur, nisi forte in actu protela
to, uel multiplicato, superueniat
aliquid, quod variet speciem, put
ta, inobedientia, uel contemptus,
uel aliquid huiusmodi. Dicen
dum est ergo, quod cum iras
motus animi ad nocendum pro
ximo, si sit tale nocumentum, in
quod tendit motus iræ, quod ex
genere suo sit peccatum mortale,
sicut homicidium, uel furtū,
talisa ira ex genere suo est pecca
tum mortale: sed quod sit pecca
tum ueniale, habet ex imper
fectione actus, in quantum est mo
tus subitus sensualitatis. si uero
sit diurna, reddit ad naturam sui
generis per consensum rationis.
Si uero nocumentum, in quod
tendit motus iræ, est ueniale ex
genere suo, puta, cum aliquis in
hoc irascitur contra aliquem, qd
uult ei dicere aliquod uerbum le
ue, & iocosum, qd modicum ip
sum contristet, non erit ita peccati mortale:
cunq; sit diurna, nisi forte paccidet, puta, si
grauce scandalum oriatur, uel propter aliquod